

A restaurált és rekonstruált
Román Csarnok.

VÁLTOZÓ ELVÁRÁSOK, MARADÓ ÉRTÉKEK

*A Szépművészeti Múzeum
rekonstrukciója*

---

*Szerző: KELECSÉNYI KRISTÓF | Építész: MÁNYI ISTVÁN
A kiállítás tervezője: NARMER STÚDIÓ
Fotó: BUJNOVSZKY TAMÁS*

MIUTÁN FENNÁLLÁSÁNAK LEGÁTFOGÓBB REKONSTRUKCIÓJA NAGYRÉSZT ELKÉSZÜLT, TAVALY OKTÓBER VÉGÉN ÚJRA KINYITOTT A BUDAPESTI SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM. A 2015 FEBRUÁRJÁBAN KEZDŐDÖTT FEL-ÚJÍTÁS BIZONYOS HELYEKEN MÉG ZAJLIK, UGYANAKKOR ÚJ KÖZÖNSÉGFORGALMI

RÉSZEIT, LEGJELENTŐSEBB TEREIT – KÖZTÜNK A HETVEN ÉV UTÁN FELÚJÍTOTT ROMÁN CSARNOKOT – ÉS A KIÁLLÍTÁSOK MEGKÖZELÍTŐLEG FELÉT MÁR LÁTOGATNI LEHET, ÍGY KÉPET KAPHATUNK ARRÓL, HOGY MILYEN LESZ A JÖVŐBEN AZ ORSZÁG LEGJELENTŐSEBB MÚZEUMA.

Schickedanz Albert és Herzog Fülöp építészek 1906 decemberében megnyitott épületének átadása óta bő egy évszázad telt el. Azóta a bemutatandó tárgyak körétől kezdve a kiállítási installáción keresztül a műtárgyvédelmi sztenderdekig minden megváltozott. Nem beszélve a látogatók és a dolgozók mai igényeiről, napjaink szabványainak és biztonsági előírásainak teljesítéséről. Egy műemléki védettséggel rendelkező, historizáló múzeumépület rekonstrukciója tehát majdhogynem olyan nehézségekkel jár a tervezőknek, mint ha egy dualizmus kori kórházban próbálna 21. századi színvonalú betegápolást megvalósítani az eredeti építészeti elgondolás tiszteletben tartásával. Ez lényegében lehetetlen. Nem véletlenül láthatók világszerte új szárnyakkal, melléképületekkel megtöltött muzeális intézmények. A szabadon álló, köztterekkel körülvett Szépművészeti esetében ezt azonban sosem kezelték lehetőségként. Nagyon sok magyarországi középkorhoz hasonlóan az új igények kielégítésére,

◀ A Román Csarnok történetét képekkel illusztrált tablókiallítás mutatja be a látogatóknak.

► Az épület egyik fő vertikális közlekedési tengelyét jelentő lépcsőház a Gundel Károly úti szárnyban.

a helyhiány enyhítésére az épület eredeti tömegén belül kerestek jobb-rosszabb megoldásokat. Az elmúlt évtizedekben Mányi Istvánnak köszönhetően ezek a beavatkozások egyre érzékenyebben kezdtek viszonyulni az 1906-os architektúrához és a szükségmegoldások helyébe saját jogon is építészeti értékkel rendelkező hozzátételek léptek. A történeti terek felosztása helyett pedig elkezdtek igénybe venni a korábban az alapfalak között nagyrészt földdel feltöltött mélyföldszintben rejlő tartályokat. Ennek a folyamatnak a betetőzését hozták magukkal a jelenlegi munkálatok. A múzeumbelső megközelítése, termeinek feltárlási sorrendje – a korábban felmerült tervekkel ellentétben – nem változott. Az előcsarnok eredeti terét jobban érvényesülni engedő, kisebb méretű és semlegesebb stílusú bútorzat és világítás készült. A mélyföldszint megközelítésére szolgáló lépcső megmaradt korábbi helyén, posztmodern

A Schickedanz Albertről elnevezett terem korábban restaurátor műhelynek és irodának is használták.

belsőépítészettel együtt, ami szép gesztus a felújítás korábbi fázisainak. Az egyik legjelentősebb változás a mélyföldszinti ruhatár és a kávézó jelentős bővítése, valamint egy étterem kialakítása. A mai trendeket tükröző megoldások, a burkolatok és a bútorok a hagyományos anyagok és színek használata révén a belső terek egészéhez is képesek illeszkedni, ugyanakkor egységes szellemiséget képviselő megfogalmazásuk meghatározó, kortárs nyelven szóló térsorral gazdagította az épületet. A visszafogott karaktert jól kiegészítő, szinte

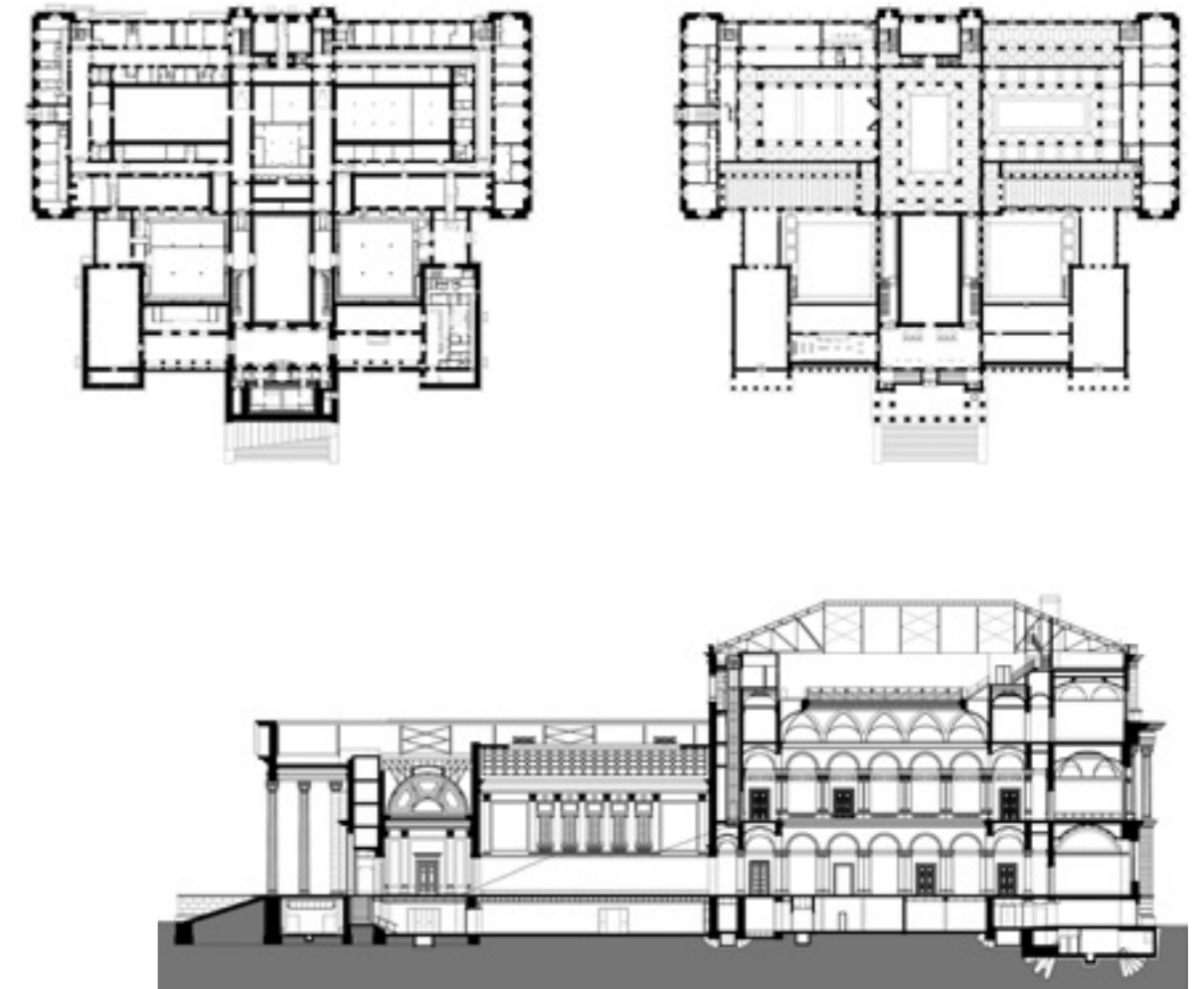
rejtve maradó megoldás a természetes fényt beengedő, az eredeti téglafalat megvilágító és a homlokzati oszlopsort látni engedő keskeny üvegsáv, ugyanakkor az egész térsor gyújtópontját képező előcsarnok alatti tér szinte túlzóan üres maradt. A földszint jelentősebb tereiben, a Márvány-, Barokk- és Reneszánsz csarnokokban nagyobb változás nem történt, ami utóbbi esetében sajnálatos: központi teknőboltozata gazdag díszítőfestésének rekonstrukciója nem fért bele a beruházásba. A földszinten a hosszanti

térsor végéből nyíló úgynevezett Michelangelo-terem, és a felette, az I. emeleten található Schickedanz-terem helyreállítása annál jóval nagyobb jelentőséggel bír. E két helyiséget földem- és álmennyezeti bontások révén, komoly restaurátori munkával hozták eredeti állapotukba. A rekonstrukció előbbieket elhomályosító része, a Román csarnok helyreállítása. A középkori templombelsőt idéző századfordulós belső teret a II. világháború után nem nyitották meg újra a közönség előtt, helyette az itt kiállítottak mellé,

> Hosszmetszet,
I. emelet és földszinti
alaprakok.

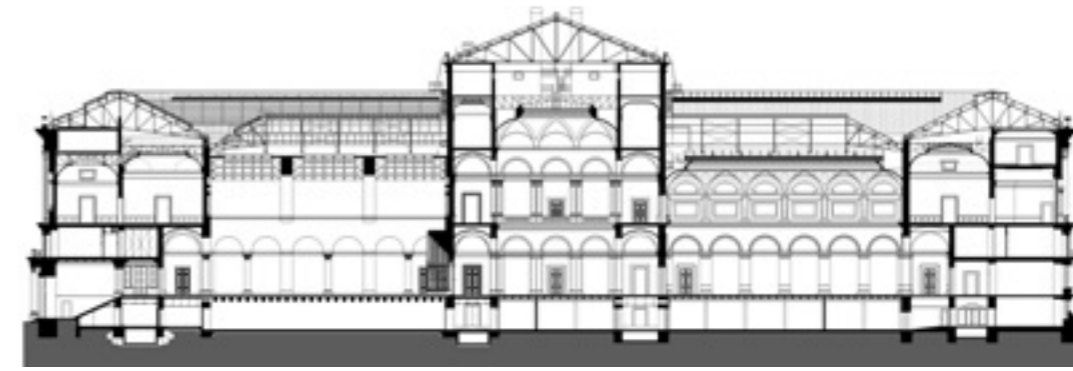
*AZ EGYIK LEGJELENTŐSEBB VÁLTOZÁS
A MÉLYFÖLDSZINTI RUHATÁR ÉS
A KÁVÉZÓ JELENTŐS BŐVÍTÉSE,
VALAMINT EGY ÉTTEREM KIALAKÍTÁSA*

« A közvetlenül az előcsarnokból
nyíló múzeum shop egyszerű
vonalvezetésű bútorával,
hatásos világítással.

ide zsúfolták össze a Reneszánsz- és Barokk-csarnokokból is az idejémtúlnak tekintett szobormásolat-gyűjteményt. A múzeumépítés időszakában még jellemző muzeológiai eszköz volt a világ leghíresebb szobrairól méretazonos gipszmásolatok bemutatása, gyakran olyan terekben, amely történeti neostílusával reflektált a benne elhelyezett alkotások keletkezési időszakára. A mostani rekonstrukcióig tartó időszakban a Román csarnok így lényegében raktárrá vált: a helyhiányt kezelendő hatalmas, fémszerkezetes raktári polrendszer is kiépült benne, melynek megszüntetéséhez további raktári tereket kellett kialakítani. A több mint hét évtized után újranyitott tér

entériójét romjaiból kellett újjávarázsolni. A falait borító, komplex képi programmal rendelkező, neoromán és századfordulós építészeti törekvéseket tükröző figurális és ornamentális díszítőfestés sérülései, megsemmisült részei a restaurátorok munkája nyomán ma már nem érzékelhetők. Az egész felület egységes lett, azonban mégsem hat bántóan újnak, vagyis a csarnok esetében a teljességre törekvő rekonstrukciók gyakori hibáját sikerült elkerülni. A gipszmásolatok a szinte szomszédos, és még épülő Szabolcs utcai Országos Múzeumi Restaurálási és Raktározási Központ látványraktárában, valamint a szintén kivitelezés alatt álló komáromi Csillag-erődben lesznek kiállítva. Ennek fényében kicsit következtetlenné tűnhet elsőre a falakba beépített néhány gipszmásolat megőrzése, főképp, hogy a freibergi dóm Aranykapuja méreteinél fogva erősen befolyásolja az eredeti teret, a déli pillérenél meghagyott oszlopfejek pedig magyarázat nélkül egyszerűen értetlenséget válthatnak ki a látogatóból. Ugyanakkor az összhatásba mégis szervesen illeszkednek a meghagyott épületszobrászati elemek, és legalább emlékeztetnek a tér eredeti szerepére. A padozat esetében sajnálatos, hogy nem találtak módot a sérülten, de jórészt megmaradt eredeti

*AZ EGYES TÁRLATOK ALAPVETŐ HANGULATÁT
EGY-EGY MARKÁNS SZÍN ADJA*

« A bravúros felületkialakítás és megvilágítás következtében a nyitottság térélményét visszaadó kiállítótér az antik gyűjtemény tárlatából.

^ Az egyes termeket és tematikus egységeket gondosan megválasztott színek és árnyalatok tartják egybe és határolják el.

> Az oszlop, mint építészeti jel újraértelmezésére többféle válasz is született az antik gyűjtemény kiállítótereiben.

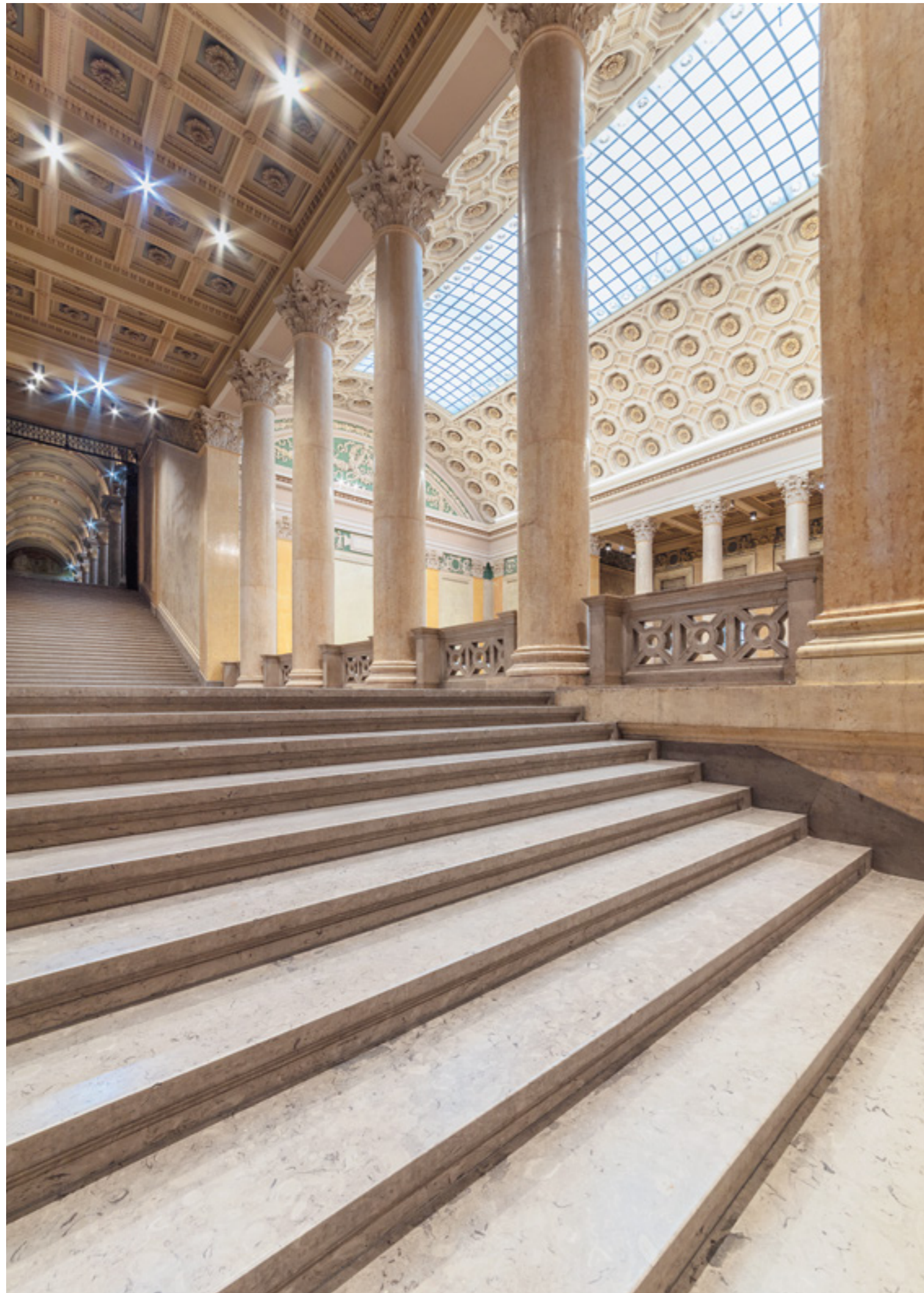
< A Múzeum kávézója és újonnan kialakított bisztrója az eredetileg földdel feltöltött alsó szinten kapott helyet, értékes közvetlen kapcsolattal a Hősök tere felé.

cementlapos burkolat megmentésére, és újralakására, miután a csarnok alatti feltöltés kitermelésével, az ott kiépült raktár kialakítása miatt elbontották azt. A látogatók szempontjából egyáltalán nem mellékes a kiállítóterek és a bennük található kiállítások megújulása sem. A megőrzött és gondosan helyreállított fa falburkolatok és stukkós mennyezetek mellett az egyes tálaltok alapvető hangulatát egy-egy markáns szín adja. A mélyföldszint jelentette viszonylagos építészeti szabadsággal az antik gyűjtemény kialakításakor

éltek. A 19. századi múzeumépítéssel előtti tisztelgésnek fogható fel az a négy egyiptizáló, modern formavilágú oszlop, melyek fölött a mennyezetet olyan bravúrosan alakították ki, hogy nem csupán első, de második pillantásra is nehéz eldönteni, valójában hol ér véget a tér. Egy kortárs műalkotás, Kelemen Zénó szoborpadja is helyet kapott az új kiállítás egyik terében. Komoly potenciál rejlik még a múzeum belső udvaraiban is, melyeket úgy újítottak fel, hogy azokat akár a látogatóknak szánt programokkal is meg lehet majd

időszakosan tölteni. A látványos beavatkozások mellett nem lehet eléggé hangsúlyozni a múzeum gépészeti rendszerei megújulásának fontosságát, a korszerű raktározási és restaurálási körülmények megteremtését, melyek biztos alapot teremtenek a műalkotások bemutatásának és annak, hogy a Szépművészeti Múzeum a világ legjelentősebb gyűjteményeiből is kölcsönözhesse és egyre több látogatónak mutathassa be az itt dolgozó szakemberek erőfeszítéseinek köszönhetően az egykorvolt mesterek zsenialitását.

Terület: 14 000 m²
Tervezés éve: 2012-2015
Kivitelezés: 2015-2018

Vezető tervező: MÁNYI ISTVÁN
 (MÁNYI ISTVÁN ÉPÍTÉSZ STÚDIÓ KFT.)
Építész munkatársak: MÁNYI DÁNIEL,
 KARDOS GÁBOR, NÉMETH KRISZTINA,
 SZONTÁGH ZSÓFIA RÉKA
Belsőépítész: GERGELY LÁSZLÓ
 (STUDIO G BT.)
Tudományos dokumentáció:
 BOR FERENC (HILD-YBL ALAPÍTVÁNY)
Értékleltár: BOR FERENC, ROZMANN VIKTOR
Környezetrendezés: BALOGH PÉTER,
 MAJOR JÓZSEF (S73 KFT.)
Főmérnök: KŐSZEGI ANTAL
 (SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM)

Generálkivitelezés: MAGYAR ÉPÍTŐ ZRT.
Főépítésvezetők: ÁMON KORNÉL,
 PAPATYI BALÁZS (MAGYAR ÉPÍTŐ ZRT.)

Restaurátorok: SERES ANDRÁS,
 KÜRTÖSI BRIGITTA MÁRIA, KÁLDI RICHÁRD
 (MENTARTIS KFT.)

KIÁLLÍTÁSOK
 EURÓPAI MŰVÉSZET 1250-1600
Installáció: NARMER – VÉNER ÁGNES, VASÁROS
 ZSOLT DLA, VASÁROS ÁKOS
Grafika: NARMER - CZIPOR ADRIENN,
 PÓTH REBEKA
Kurátor: TÁTRAI JÚLIA,
 DOBOS ZSUZSANNA, FÁBRY ESZTER,
 SALLAY DÓRA, S. CSETŐ GEORGINA,
 KORUHELY NIKOLETT, LANTOS ADRIÁNA,
 BALOGH ILONA

EURÓPAI SZOBRÁSZAT 1350-1800
Installáció:
 NARMER - VASÁROS-LÉVAI MELINDA,
 KOVÁTS PETRA, VASÁROS ZSOLT DLA,
 VASÁROS ÁKOS

Grafika: NARMER - ZSARNÓCZKY RENÁTA
Kurátor: SZÓCS MIRIAM

ÓKORI EGYIPTOM
Installációtervezés: NARMER – KOVÁTS PETRA,
 HAUSZKNECHT KATALIN, VASÁROS-LÉVAI
 MELINDA, VASÁROS ZSOLT DLA,
 VASÁROS ÁKOS
Grafika: NARMER - CZIPOR ADRIENN
Kurátor: DR. LIPTAY ÉVA

KLASSZIKUS ÓKOR
Installáció: JERGER KRISZTINA
Grafika: ART-AND STÚDIÓ - MEDVE ZSUZSA,
 GERHES GÁBOR
Kurátor: DR. NAGY ÁRPÁD MIKLÓS,
 LAKATOS SZILVIA